

1.3 Lietuvių kalbos tėvas

1. Perskaitykite ir aptarkite pasakojimą, atsakykite į klausimus.

Apie 1900 m., vasarodamas netoli Kelmės, Jonas Jablonskis sukūrė **degtuko** pavadinimą. Kaip jį išplatinti?

Nueina kalbininkas Kelmėje vienoje parduotuvėje ir klausia, ar neturi degtukų. Pardavėjas, pirmą kartą išgirdęs šį žodį, atsakė – nėra. Tada Jablonskis parodė jį gulinčią dėžutę ir sako: „Kaip nėra, štai guli ant stalo!“ Pardavėjas dabar jau šoko parduoti ponui degtukų. Paskui jis ir pats, aiškinęs žmonėms, kad tai ne sierčiakai, zapalkos, o degtukai. Jablonskis perėjęs visas Kelmės **krautuves** ir visose taip mokęs vartoti žodį degtukai.

Vaikams daug džiaugsmo teikia naujajam žodžiui. Taip pasiūlė sakyti Jablonskis, ir forma eglutė prigijo.

Žinoma, daugiausia Jablonskio terminų vartojame kalbos moksle: pradedame mokykloje linksniuoti – mokomės jo sudarytų linksnių pavadinimų: vardininkas, kilmininkas. Jablonskis sugalvojo terminus **kablelis, kabutės, šauktukas, klaustukas, atvirukas, nepriklausomybė, pieštukas, pažanga, bendradarbis, savarankiškas, trobelė (pirkelė, lūšnelė), vaišinti, laikraštis, griovys, vaistas, savaitė, pirmadienis, bičiulis**.

Didžiausias Jono Jablonskio **nuopelnas** yra tas, kad jis pirmas parašė „Lietuviškos kalbos gramatiką“. Ne veltui Joną Jablonskį vadiname lietuvių kalbos tėvu.

Arnoldas Piročkinas „Jonas Jablonskis“

2. Kuo Jonas Jablonskis svarbus lietuvių tautai?

3. Kaip atsirado degtuko pavadinimas?

4. Parašykite 4 – 5 kalbininko sukurtus žodžius.

Žodynas

Degtukai – mediniai pagaliukai su degios medžiagos galiuku.

Krautuė – parduotuvė.

Nuopelnas – tai, kas užsitarnauta, nusipelnyta.

1.3 Lietuvių kalbos tėvas

5. Užpildykite mąstymo žemėlapi teiginiais apie lietuvių kalbą.

Papildomą užduotį rasite logopedinėse pratybose.
(Kalbų skrynelė 1.3)